

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือ จำเลย เป็นสิทธิพิเศษของพยานบุคคลที่จะไม่ให้การหรือเบิกความปรักปรำ และไม่เปิดเผย การติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับ รวมทั้งไม่ต้องถูกเรียกมาเป็นพยานฝ่ายตรงข้ามกับ ผู้ต้องหา หรือ จำเลย กล่าวคือ มีสิทธิปฏิเสธในการถูกบังคับให้ตอบคำถาม หรือ ให้พยานหลักฐานอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริง โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อความ สงบสุขภายในครอบครัว มิให้เกิดการแตกแยกและบาดหมางกันขึ้นระหว่างสมาชิกใน ครอบครัว

การให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือ จำเลย ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ได้มีการกำหนดให้กับพยานที่เป็นคู่สมรส และบิดามารดา กับบุตรของผู้ต้องหา หรือ จำเลยเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามลักษณะครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ในสังคมชาวอเมริกัน โดยมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากแนว ความคิดเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสงบสุขและสามัคคีปรองดองกัน ทั้งยังเป็นการส่งเสริม ให้มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นอาณาจักร ส่วนตัวของชีวิตครอบครัวที่รัฐไม่อาจล่วงล้ำเข้าไปได้ ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 12 และ 16 (3) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) มาตราที่ 8 แห่งอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ ขั้นมูลฐาน (Convention for The Protection of Human Rights and Fundamental Freedom) และบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ในบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 9 (The Ninth Amendment) และฉบับที่ 14 (The Fourteenth Amendment) ซึ่งถือว่าสิทธิที่จะอยู่ร่วมกันในชีวิตครอบครัว

นั้นเป็นสิทธิที่สืบเนื่องมาจากกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย (Due Process of Law) นอกจากนั้นแล้ว การให้เอกสิทธิ์แก่พยานดังกล่าวนี้ยังเป็นการทำให้ประชาชนในรัฐได้รับบริการผ่อนคลายจากการกระทำที่เข้มงวดที่ต้องมาเป็นพยานให้แก่รัฐ อันอาจก่อให้เกิดความลำเอียงในการให้การ หรือเบิกความเข้าข้างผู้ต้องหา หรือ จำเลย ซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ทั้งนี้ เพราะประเทศสหรัฐอเมริกาเล็งเห็นถึงคุณค่าของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและบิดามารดากับบุตรว่ามีรากฐานมาจากความรัก ความไว้วางใจ การให้ความอุปการะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อันเป็นความรู้สึกของมนุษย์และเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพของมนุษย์ด้วย

เอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นคู่สมรสของผู้ต้องหา หรือ จำเลยนั้นพัฒนามาจากหลักกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ว่าผู้ต้องหา หรือ จำเลยไม่อาจให้การหรือเบิกความเป็นประโยชน์แก่ตัวของเขาเอง เพราะเป็นผู้มีส่วนได้เสียในคดีนั้น และจากหลักที่ว่า สามีและภริยาถือเป็นบุคคลคนเดียวกันอันเป็นความเชื่อทางศาสนาและสังคมทั่วไปในเวลานั้น ส่วนเอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นบิดามารดากับบุตรของผู้ต้องหา หรือ จำเลยนั้น มิได้มีการพัฒนามาจากหลักกฎหมายจารีตประเพณีดังเช่นเอกสิทธิ์ของคู่สมรส แต่พัฒนามาจากสิทธิส่วนตัวในชีวิตครอบครัวซึ่งรัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ โดยให้ศาลสามารถพัฒนาเอกสิทธิ์ได้ตามเหตุผลและประสพการณ์ ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมของพฤติการณ์แต่ละคดีไป

เอกสิทธิ์ของพยานในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เริ่มพัฒนาจากระดับมลรัฐก่อน โดยยึดถือแนวของ Uniform Rules of Evidence ปี ค.ศ. 1974 เป็นหลักการร่วมกันในการกำหนดข้อบังคับทางพยานหลักฐานของแต่ละมลรัฐ เพื่อลดความขัดแย้งและความแตกต่างให้น้อยลง สำหรับศาลสหรัฐได้เริ่มนำเอาข้อบังคับที่ 26 แห่ง The Federal Rules of Criminal Procedure ที่ว่าด้วยเอกสิทธิ์ของพยาน (privilege of witnesses) มาใช้บังคับในคดีอาญาก่อน จนในที่สุดจึงได้มีการประกาศใช้ Federal Rules of Evidence ขึ้นอย่างเป็นทางการ ในปี ค.ศ. 1975 ซึ่งในหมวดที่ 5 ข้อบังคับที่ 501 เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเอกสิทธิ์ของ

พยานบุคคลโดยเฉพาะ โดยสามารถนำมาใช้ได้ทั้งในชั้นสอบสวน ในชั้นพิจารณาของ คณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) และในชั้นศาลได้ ซึ่งพนักงานจะแจ้งให้พยานได้ ทราบถึงเอกสิทธิ์ดังกล่าวก่อน หากพยานต้องการสละเอกสิทธิ์ก็ย่อมกระทำได้ หาก เจ้าพนักงานละเมคมิได้แจ้งเอกสิทธิ์ดังกล่าวให้แก่พยานทราบก่อน ศาลจะไม่รับฟัง เป็นพยานหลักฐานโดยถือว่าละเมคสิทธิส่วนบุคคลตามบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 14 (The Fourteenth Amendment)

สำหรับเอกสิทธิ์ของสามีภริยา (Husband - Wife Privilege) ใน ประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ เอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง (The privilege not to testify against a spouse) เอกสิทธิ์ในการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับระหว่างคู่สมรส (The Confidential Marital Communication Privilege) และเอกสิทธิ์ ที่จะไม่ถูกเรียกมาเป็นพยานฝ่ายตรงข้ามกับคู่สมรส (Privilege not to be called as a witness against spouse)

เอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง มีหลักว่า คู่สมรสฝ่ายหนึ่งมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ใน กระบวนการพิจารณาคดีอาญา โดยคู่สมรสนั้นจะต้องเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย และ ความสัมพันธ์ของการสมรสยังคงมีอยู่ด้วยในเวลาที่ยังขอเอกสิทธิ์นี้ ซึ่งเอกสิทธิ์นี้จะ สิ้นสุดลงเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย หรือ มีการหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน การสมรสเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ก็มีข้อยกเว้นว่าเอกสิทธิ์นี้จะไม่นำมาใช้ในคดีอาญา ที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งถูกกล่าวหา หรือถูกฟ้องว่ากระทำความผิดต่อคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง หรือ ต่อบุตรของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง นอกจากนี้ พยานที่เป็นคู่สมรสยังสามารถสละ เอกสิทธิ์นี้ได้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา หรือ จำเลยแต่ประการใด

เอกสิทธิ์ในการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับระหว่างคู่สมรส มีหลักว่าสามี และภริยา ที่ชอบด้วยกฎหมายไม่อาจเปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับใด ๆ ที่ สามีหรือภริยาได้ทำให้แก่กันในช่วงเวลาที่สมรสกันอยู่โดยปราศจากความยินยอมของ

คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง และการติดต่อข่าวสารนั้นต้องทำขึ้นระหว่างคู่สมรสเท่านั้นโดยไม่มีบุคคลอื่นอยู่ด้วย ทั้งการติดต่อข่าวสารนั้นต้องกระทำโดยเจตนาให้เป็นความลับ โดยมีข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า การติดต่อข่าวสารที่ทำขึ้นระหว่างการสมรสนั้นให้ถือว่าเป็นความลับ และถ้าบุคคลใดประสงค์จะคัดค้านการร้องขอเอกสิทธิ์นี้ บุคคลนั้นก็ต้องมีภาระพิสูจน์ว่า การติดต่อข่าวสารนั้นมิได้เป็นความลับ หรือมิควรได้รับเอกสิทธิ์ในการติดต่อข่าวสารดังกล่าว ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นว่าเอกสิทธิ์นี้จะไม่นำมาใช้บังคับในคดีอาญาที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งกระทำผิดต่อคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตน หรือในคดีอาญาที่คู่สมรสทั้งสองได้ให้การช่วยเหลือสนับสนุนวางแผนให้ผู้อื่นกระทำความผิด หรือในคดีอาญาที่คู่สมรสทั้งสองเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ส่วนการสิ้นสุดของเอกสิทธิ์นี้จะสิ้นสุดลงต่อเมื่อคู่สมรสทั้งสองฝ่ายถึงแก่ความตายแล้วเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เอกสิทธิ์นี้ยังสามารถสละได้โดยได้รับความยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

เอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกเรียกมาเป็นพยานฝ่ายตรงข้ามกับคู่สมรส มีหลักว่า คู่สมรสฝ่ายหนึ่งมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกเรียกมาเป็นพยานฝ่ายตรงข้ามกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งในคดีอาญา โดยต้องเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายและความสัมพันธ์ทางการสมรสก็ยังคงมีอยู่ในเวลาที่ร้องขอเอกสิทธิ์นี้ ซึ่งเอกสิทธิ์นี้จะสิ้นสุดลงเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย หรือมีการหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีข้อยกเว้นในการที่ไม่สามารถนำเอกสิทธิ์นี้มาใช้ได้เช่นเดียวกับเอกสิทธิ์ทั้ง 2 ประเภทข้างต้น และคู่สมรสที่เป็นพยานนั้นยังสามารถสละเอกสิทธิ์นี้ได้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตน แต่เอกสิทธิ์นี้ก็มิค่อยได้รับการยอมรับเท่าใดนัก จะมีการใช้ในบางมลรัฐเท่านั้น เช่น มลรัฐ Texas

สำหรับเอกสิทธิ์ของบิดามารดากับบุตร (Parent - Child Privilege) ก็จำแนกออกเป็นเอกสิทธิ์อีก 2 ประเภทคือ เอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำบิดามารดา หรือบุตรของตน (The Parent - Child Testimonial Privilege) และเอกสิทธิ์ในการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับระหว่างบิดามารดากับบุตร (The Confidential Communications Privilege)

เอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำบิดามารดา หรือบุตรของตน ในคดีอาญานี้สามารถนำมาใช้บังคับกับพยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งบุตรที่ยังเป็นผู้เยาว์และบุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้ว โดยมีข้อยกเว้นว่า เอกสิทธิ์นี้จะไม่นำมาใช้ในคดีอาญาที่บิดามารดา หรือบุตรฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกกล่าวหา หรือถูกฟ้องว่า กระทำความผิดต่ออีกฝ่ายหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เอกสิทธิ์นี้ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อบิดามารดา หรือบุตรฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย ส่วนการสละเอกสิทธิ์นั้นพยานที่เป็นบิดามารดา หรือบุตร สามารถสละได้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา หรือ จำเลยแต่ประการใด

เอกสิทธิ์ในการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับระหว่างบิดามารดากับบุตร มีหลักเกณฑ์และขอบเขตที่กว้างกว่าเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำบิดามารดา หรือบุตรของตน กล่าวคือ เอกสิทธิ์นี้สามารถนำไปใช้กับพยานที่เป็นบิดามารดา ที่ให้กำเนิด ผู้รับบุตรบุญธรรม บิดามารดาเลี้ยง ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่มีหน้าที่ตาม นิติบัญญัติ หรือพฤตินัยในการรับผิดชอบดูแลบุตรหรือเด็กที่ยังเป็นผู้เยาว์ กับพยานที่ยังเป็นผู้เยาว์ หรือบุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้ว โดยพยานดังกล่าวมีเอกสิทธิ์ในการปฏิเสธที่จะเปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับซึ่งได้ทำขึ้นเพราะความไว้วางใจในความสัมพันธ์ ของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นคำปรึกษา คำแนะนำเรื่องราวต่าง ๆ หรือคำบอกกล่าว ระหว่างบิดามารดากับบุตร โดยมีข้อยกเว้นว่าเอกสิทธิ์นี้จะไม่นำมาใช้ในคดีอาญาที่ บิดามารดา หรือบุตรถูกกล่าวหา หรือถูกฟ้องว่ากระทำความผิดต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือ ในคดีที่บิดามารดาและบุตรได้ทำการติดต่อกันเพื่อช่วยเหลือให้ผู้อื่นกระทำความผิด หรือ ในคดีที่ทั้งบิดามารดาและบุตรมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม เอกสิทธิ์นี้จะไม่สิ้นสุดลงเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย หรือมีการเลิกรับบุตรบุญธรรม หรือการ พ้นจากความรับผิดชอบของผู้ปกครอง หรือบุคคลที่มีความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูตาม นิติบัญญัติ หรือ พฤตินัย แต่เอกสิทธิ์นี้ก็สามารถสละได้เมื่อได้รับความยินยอมของอีกฝ่าย หนึ่ง

ในประเทศอังกฤษ กำหนดให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นคู่สมรสของผู้ต้องหา หรือ จำเลยเท่านั้น โดยในอดีตเคยกำหนดให้มีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การหรือเบิกความ

ปรักปรำคู่สมรส แต่ต่อมาในปี ค.ศ. 1853 ได้มีการประกาศใช้ The Evidence Amendment Act ขึ้น ซึ่งกฎหมายนี้ได้ตัดเอกลีทที่จะไม่ปรักปรำคู่สมรสทิ้ง และกำหนดให้มีเอกลีทที่จะไม่เปิดเผยการคิดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหา หรือ จำเลยขึ้นมาใช้บังคับแทน โดยกำหนดไว้ในมาตรา 3 และต่อมาในปี ค.ศ. 1898 หลักการนี้ได้นำมาบัญญัติลงในมาตรา 1 (d) แห่ง The Criminal Evidence Act อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อให้เกิดความสงบสุขในครอบครัว และเพื่อความสุจริตในชีวิตของความเป็นมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการใช้ชีวิต ร่วมกัน การให้เอกลีทแก่พยานดังกล่าวในประเทศอังกฤษมีหลักเกณฑ์และขอบเขต ใกล้เคียงกับของประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีความแตกต่างที่เห็นเด่นชัด ก็คือ การสิ้นสุดของเอกลีท ประเทศอังกฤษถือว่าความตาย การหย่า หรือการที่ศาลเพิกถอนการ สมรสนั้นเป็นผลทำให้การสมรสสิ้นสุดลง เมื่อการสมรสสิ้นสุดลง เอกลีทดังกล่าวนี้ก็ควร สิ้นสุดลงไปด้วย จึงนับว่าเป็นการให้เอกลีทแก่พยานเป็นการชั่วคราวเท่าที่การสมรส ยังคงมีอยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น มิได้เดินไปไกลเหมือนเช่นประเทศสหรัฐ- อเมริกาที่ให้เอกลีทนี้เป็นการถาวร ส่วนเอกลีทระหว่างบิดามารดากับบุตรใน ประเทศอังกฤษนั้นยังมีได้มีการเคลื่อนไหว หรือ ยอมรับกันแต่อย่างใด

สำหรับประเทศไทย ในอดีตสมัยกรุงศรีอยุธยา ราว พ.ศ. 1894 ได้มี การประกาศใช้กฎหมายลักษณะพยานเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้น โดยกำหนดให้ญาติของ จำเลยเป็นหนึ่งใน 33 ประเภทของอุทริพยานที่ศาลไม่รับฟัง เพราะอาจจะเบิกความ ด้วยความลำเอียง กฎหมายนี้ใช้ต่อมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึง ได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะพยาน ร.ศ. 113 (พ.ศ. 2437) มาบังคับแทน ให้ ยกเลิกบทบัญญัติเรื่องอุทริพยานทั้งหมด และกำหนดให้ใครก็ตามที่มีสติรู้ผิดชอบ และ เข้าใจความก็สามารถเป็นพยานได้ จนกระทั่งปัจจุบันนี้หลักการดังกล่าวก็ได้รับการ บรรจุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ซึ่งเมื่อพิจารณาตามกฎหมายแล้วจะพบว่า กฎหมายได้กำหนดเอกลีทให้แก่พยานบางประเภท ที่ไม่ต้องมาศาล เบิกความ และสาบาน ด้วยเพราะความไม่เหมาะสมบางประการ แต่ ก็มีได้กำหนดเอกลีทดังกล่าวให้แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย

ไว้แต่ประการใดเลย ทั้ง ๆ ที่ครอบครัวและระบบเครือญาติในสังคมไทยจะมีความลึกซึ้งและแน่นแฟ้นกลมเกลียวมากกว่าสังคมของชาวอเมริกัน ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวไทยนั้น มีชีวิตต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ แต่ทุกคนจะช่วยเหลือและเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน กระนั้นก็ตาม ก็ยังมีคำพิพากษาฎีกาที่แสดงให้เห็นว่า ศาลรับฟังคำให้การ หรือคำเบิกความของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับผู้ต้องหา หรือจำเลยมาลงโทษจำเลยได้ ซึ่งการกระทำเช่นนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาที่จะตามมา เช่น การชดเชยหมายเรียกไม่ยอมมาศาล หรือเบิกความ การให้การหรือการเบิกความเท็จ และยิ่งส่งผลทำให้ครอบครัวแตกแยก สมาชิกในครอบครัวสิ้นความไว้วางใจต่อกัน และปัญหาที่สำคัญที่สุดก็คือ เป็นสาเหตุแห่งการเกิดอาชญากรรมต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นผลเสียหายแก่สังคมประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง ด้วยเหตุนี้ จึงควรพิจารณาในการนำเอาเอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยมาใช้ในประเทศไทย

ในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ดังนั้น ในการดำเนินการสอบสวนพนักงานสอบสวนจึงต้องพยายามรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ จึงก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนโดยการข่มขู่พยานให้ให้การ และใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายขึ้น และหากพยานนั้นเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาด้วยแล้ว การให้การเท็จก็อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

ในชั้นศาล ทั้งการพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และการพิจารณาในชั้นสืบพยานนั้นจะต้องกระทำโดยเปิดเผย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสืบพยานนั้นต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ซึ่งหากให้พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับจำเลยทำการปรักปรำหรือเปิดเผยการติดต่อกับจำเลยที่เป็นความลับของจำเลยแล้ว ความรู้สึกที่ไม่ดีก็จะเกิดขึ้นแก่พยาน จำเลย และสมาชิกในครอบครัวที่เข้ามาร่วมรับฟังการพิจารณาคดีในศาลและจะเป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น การเบิกความเท็จ ความแตกแยกของบุคคลในครอบครัวซึ่งส่งผลถึงปัญหาของการเกิดอาชญากรรม

จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ประเทศไทยควรนำเอา
มาตรการของการให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือ จำเลย
ตามแนวของประเทศสหรัฐอเมริกาใช้เป็นแนวทางเพื่อช่วยคลี่คลายปัญหาเหล่านี้ให้ลด
น้อยลงไป ทั้งยังเป็นการส่งผลดีในการยับยั้งเจ้าพนักงานมิให้ทำการอันมิชอบด้วย
กฎหมายในการแสวงหาคำพยาน และเป็นการป้องกันสิทธิส่วนบุคคลที่จะอยู่ร่วมกันใน
ครอบครัวอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในการนำเอาเอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของ
ผู้ต้องหา หรือจำเลยมาใช้นี้ ก็จำต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ทั้งสภาพการเมือง เศรษฐกิจ
สังคม ระบบกฎหมาย ตลอดจนแนวนโยบายทางอาญาของไทยมาประกอบด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษาถึงลักษณะ ขอบเขต และแนวความคิดตลอดจนหลักเกณฑ์
ของการให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลย ประกอบ
กับปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ให้เอกสิทธิ์แก่พยานดังกล่าวนี้ รวมทั้งข้อ
สนับสนุน และข้อคัดค้านในการให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา
หรือจำเลยมาใช้ ดังได้กล่าวมาในบทที่ 1 ถึงบทที่ 4 แล้วนั้น ในส่วนนี้ผู้เขียนขอ
หยิบยกประเด็นที่ควรค่าแก่การพิจารณามากล่าวเป็นข้อสังเกตและเสนอแนะให้เห็น เพื่อ
จะได้เป็นแนวทางสำหรับการพิจารณา และวางหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับ
ประเทศไทยต่อไป

1. เอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้นมี
อยู่ 3 ประเภทด้วยกัน คือ เอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือเปิดเผยความปรักปรำผู้ต้องหา หรือ
จำเลย เอกสิทธิ์ที่จะไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหา หรือ
จำเลย และเอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกเรียกมาเป็นพยานฝ่ายตรงข้ามกับผู้ต้องหา หรือจำเลย
มีปัญหาว่า ควรนำเอาเอกสิทธิ์ประเภทใดมาใช้ในประเทศไทย

ผู้เขียนเห็นว่า ควรนำเฉพาะเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำ ผู้ต้องหา หรือ จำเลย และเอกสิทธิ์ที่จะไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหา หรือจำเลยมาใช้เท่านั้น เพราะอาจถือได้ว่า คำให้การ หรือคำเบิกความของพยานที่ให้ไปนั้นอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวแล้วได้ ส่วนเอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกเรียกมาเป็นพยานฝ่ายตรงข้ามกับผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้น ผู้เขียนเห็นว่า จะเป็นหลักการที่ขัดแย้งกับหลักกฎหมายทั่วไปที่วางหน้าที่ของพลเมืองในการมาเป็นพยานให้แก่วัฒนธรรม และอาจก่อให้เกิดผลเสียทางด้านทัศนคติ ความเหลื่อมล้ำค่าสูง ความไม่เสมอภาคและไม่เท่าเทียมกันในหมู่ประชาชนได้ ดังได้กล่าวแล้วว่า เอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำ และเอกสิทธิ์ที่จะไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับนั้น พยานสามารถร้องขอได้ในขณะที่ตนไม่ประสงค์จะให้คำพยานที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา หรือจำเลย และในทำนองเดียวกันพยานก็สามารถสละเอกสิทธิ์นั้นได้ ด้วยเหตุนี้ เอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกเรียกมาเป็นพยานจึงยังไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย

2. บุคคลใดในครอบครัวที่ควรกำหนดให้มีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำ และไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหา หรือ จำเลย

จากลักษณะของครอบครัวไทยในปัจจุบันนี้ โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นไปในลักษณะของครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ซึ่งประกอบไปด้วย สามีและภริยา หรือ บิดามารดากับบุตร โดยผู้เขียนเห็นว่า เป็นบุคคลที่ควรกำหนดให้มีเอกสิทธิ์ดังกล่าว แต่มีเงื่อนไขในการนำมาใช้ดังนี้ คือ

สามีและภริยา ควรจะต้องเป็นสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ ต้องจดทะเบียนสมรสกันเท่านั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 1056/2503 และที่ 2294/2517) จึงจะได้รับความคุ้มครองจากเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำ และเปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหา

หรือ จำเลยซึ่งเป็นสามีหรือภริยาของตน

บิดามารดาและบุตร ควรจะต้องถือเอาตามความเป็นจริงที่เป็นอยู่ในครอบครัว ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่อาศัยความเกี่ยวข้องกันทางสายโลหิต ไม่ใช่ถือตามกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 1384/2516 และที่ 2664/2527) จึงจะได้รับความคุ้มครองจาก เอกสิทธิ์ดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า การให้ความคุ้มครองแก่พยานที่เป็นสามีภริยา และบิดามารดากับบุตรที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำ และเปิดเผยการติดต่อ ข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหา หรือ จำเลยนั้น ควรจะต้องมีข้อจำกัดว่า ทั้งพยาน และผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะต้องอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกันด้วย หากอยู่คนละครอบครัว แม้จะมีความสัมพันธ์ทางกฎหมาย หรือ ตามสายโลหิตอย่างไรก็ตาม ก็ไม่อาจได้รับ เอกสิทธิ์ดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ในการให้เอกสิทธิ์แก่พยานดังกล่าวนี้ควรคำนึงถึงระยะเวลา ในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวด้วย ซึ่งไม่ควรเป็นระยะเวลาอันสั้นนักตามแต่ประเภทของ ความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้น เพราะไม่เช่นนั้นแล้วหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เอกสิทธิ์นี้ก็จะถูกนำมาใช้กันอย่างพร่ำเพรื่อโดยอ้างว่าเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งอาจจะมาอยู่ร่วมกันหลังจากที่ได้กระทำความผิดมาแล้วเพียงไม่กี่วันก็ได้ อันเป็นการ ทำลายและผิดวัตถุประสงค์ของการให้เอกสิทธิ์แก่พยานดังกล่าว

3. เอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นคู่สมรสนั้นควรจะมีขึ้นเมื่อไร

จากการศึกษาแล้วจะเห็นได้ว่า การกำหนดให้มีเอกสิทธิ์ของพยานที่จะไม่ให้ การหรือเบิกความปรักปรำผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสามีภริยาชั้นนั้น ก็เพื่อจุดประสงค์ ของการป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกระหว่างคู่สมรสกันนั่นเอง ดังนั้น เอกสิทธิ์นี้จึง ควรจะมีจุดเริ่มต้นในการนำเอามาใช้นับตั้งแต่เวลาที่คู่สมรสได้ทำการสมรสกันโดยถูกต้อง ตามกฎหมายเป็นต้นไป

สำหรับ เอกสิทธิ์ของพยานที่จะไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของ ผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสามีภริยานั้น ได้มีการกำหนดขึ้นก็เพื่อมุ่งหมายที่จะให้มีความ

ไว้วางใจซึ่งกันและกันของกลุ่มสมรสในการอยู่ร่วมกันในครอบครัว ให้มีการเปิดเผยความจริงใจ และเพื่อให้มีความมั่นใจได้ว่าข่าวสารที่ได้ทำให้แก่กันนั้นจะไม่ถูกเปิดเผยให้แก่บุคคลใดทราบ ดังนั้น เอกสิทธิ์นี้จึงเป็นการให้ความคุ้มครองในข่าวสารที่ทำไว้แก่กันระหว่างคู่สมรสจึงควรนำมาใช้เฉพาะการติดต่อข่าวสารที่เกิดขึ้นระหว่างที่ยังคงสมรสกันอยู่เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ การติดต่อข่าวสารก่อนที่จะมีการสมรสนั้นจึงไม่ควรได้รับประโยชน์จากเอกสิทธิ์ดังกล่าวนี้

ในบางกรณี เอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การหรือเปิดเผยความปรักปรำอาจเข้าซ้อนกับเอกสิทธิ์ที่จะไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับได้ อย่างไรก็ตาม แต่ละเอกสิทธิ์ดังกล่าวต่างก็สามารถนำมาใช้ในพฤติการณ์ที่แยกจากกันเป็นเอกเทศ เช่น นาย ก. กับนาง ข. เป็นคู่รักกัน วันหนึ่งนาย ก. มาบอกกับนาง ข. ว่าได้ฆ่านาย ค. ตาย หลังจากนั้น นาย ก. กับนาง ข. ได้ทำการสมรสกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมา นาย ก. ถูกดำเนินคดี นาง ข. ถูกเรียกมาเป็นพยาน นาง ข. จะอ้างเอกสิทธิ์ในการติดต่อข่าวสารไม่ได้ เพราะนาง ข. ได้ข่าวสารจากนาย ก. ก่อนที่จะสมรสกัน แต่นาง ข. สามารถอ้างเอกสิทธิ์ที่จะไม่เปิดเผยความปรักปรำนาย ก. สามีของตนเองได้ เพราะถ้านาง ข. เบิกความว่านาย ก. มาบอกตนว่าได้ฆ่านาย ค. ตาย คำเบิกความของนาง ข. ก็จะเป็นโทษหรือผลร้ายแก่นาย ก. นั่นเอง

4. เอกสิทธิ์ของพยานดังกล่าวนี้ควรจะสิ้นสุดลงเมื่อไร

สามีและภรรยา ควรสิ้นสุดลงด้วยความตาย การหย่า หรือ ศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส¹

บิดามารดาและบุตร ควรสิ้นสุดลงด้วยความตาย

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1501

5. เอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การ หรือเบิกความปรักปรำ และเปิดเผยการติดต่อกับชาวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหา หรือ จำเลยนั้นควรตกอยู่แก่ฝ่ายใด

ผู้เขียนมีความเห็นว่า สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันไม่อาจดำเนินการให้ทั้งฝ่ายพยานและฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยดังเช่นประเทศสหรัฐอเมริกาได้ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและความรู้สึกในความเป็นอิสระของสิทธิส่วนตัวของชาวอเมริกันกับชาวไทยนั้นมีพื้นฐานและความเป็นมาที่แตกต่างกัน ประกอบกับผู้ต้องหา หรือ จำเลยเองก็มีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การหรือเบิกความเป็นปฏิบัติแก่ตนเองตามกฎหมายไทยได้อยู่แล้ว² ด้วยเหตุผลนี้เองจึงเห็นควรดำเนินการให้ฝ่ายพยานเป็นผู้ถือเอกสิทธิ์นี้โดยฝ่ายเดียวไปก่อน

6. การสละเอกสิทธิ์ของพยานในชั้นสอบสวนนั้น เมื่อสละแล้วจะสามารถอ้างเอกสิทธิ์ดังกล่าวในชั้นศาลได้อีกหรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อได้กำหนดให้เอกสิทธิ์แก่พยานแล้ว ในการดำเนินการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งเอกสิทธิ์ให้แก่พยานทราบว่าพยานมีเอกสิทธิ์อย่างไรบ้าง และสามารถที่จะสละเอกสิทธิ์นั้นได้ แต่เมื่อสละเอกสิทธิ์ในชั้นสอบสวนแล้วจะมาร้องขอหรืออ้างเอกสิทธิ์นั้นในชั้นศาลอีกไม่ได้ เพราะโดยจุดประสงค์ใหญ่ของการให้เอกสิทธิ์แก่พยานนั้น ก็เพื่อป้องกันมิให้ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวเกิดความบาดหมางหรือแตกแยกกันขึ้น ฉะนั้น หากพยานได้สละเอกสิทธิ์โดยให้การปรักปรำหรือเปิดเผยการติดต่อกับชาวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ก็เท่ากับว่าพยานได้ยอมรับถึงความแตกแยกในครอบครัวที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาจากการให้การของพยานดังกล่าวแล้ว จุดประสงค์อันเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการให้เอกสิทธิ์แก่พยานดังกล่าวจึงถูกทำลายลงและไม่มีประโยชน์อย่างใดต่อไปที่จะมาอ้างขอใช้เอกสิทธิ์นี้อีกในชั้นศาล

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134

7. ควรนำเอาเอกลักษณ์ของพยานดังกล่าวนี้มาใช้ในความผิดประเภทใด

ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการนำมาใช้ในความผิดทุกประเภท เพราะการให้การ หรือเบิกความของพยานที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ว่าในคดีใดก็ตาม ย่อมกระทบถึงความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว และกระบวนการพิจารณาที่อาญาเช่นกันโดยไม่จำกัดว่าเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ หรือความผิดลหุโทษ

อย่างไรก็ตาม การนำเอาเอกลักษณ์นี้มาใช้ก็ควรมีข้อยกเว้นอยู่บ้าง ถ้าหากคดีนั้นก่อให้เกิดความแตกแยกในความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ซึ่งนับว่าเป็นการทำลายความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวกันเอง มิใช่โดยน้ำมือของรัฐ กล่าวคือในคดีที่บุคคลหนึ่งถูกกล่าวหา หรือถูกฟ้องว่ากระทำความผิดต่อบุคคลอีกคนหนึ่งในครอบครัวเดียวกันอันเป็นความผิดในทางอาญา และในคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 107-129 ความผิดตามมาตราดังกล่าวนี้ เช่น กบฏ หรือ หมิ่นประมาทองค์พระมหากษัตริย์ ล้วนเป็นการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของรัฐ เพราะหากรัฐไม่สามารถดำรงคงอยู่ได้แล้ว ประชาชนในรัฐก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้เช่นกัน

นอกจากนั้นแล้ว ผู้เขียนยังเห็นว่า ไม่ควรนำเอาเอกลักษณ์ของพยานดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน เพราะการดำเนินคดีอาญาเด็ก และเยาวชนเป็นกรณีมุ่งที่ตัวเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหา เป็นเรื่องของสถานภาพส่วนตัวของเด็ก มุ่งหวังที่จะให้การอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนนั้น เป็นเรื่องที่จะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนทั้งในด้านส่วนตัว และด้านสังคมทั่วไปมิได้หวังการลงโทษ ฉะนั้น การดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนจึงมีเป้าหมายเพื่อให้การอบรมสั่งสอน และแก้ไขปรับปรุงตัวเด็กและเยาวชน หากบิดามารดาทำได้ให้ความร่วมมือกับรัฐในการให้ข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนแล้ว เป้าหมายดังกล่าวก็ไม่อาจที่จะบรรลุผลได้ในที่สุด

8. จากการที่ได้ศึกษามาทั้งหมดแล้วจะเห็นได้ว่า ทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษต่างก็มีบทบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้เอกสิทธิ์แก่พยาน ไว้ในกฎหมายลักษณะพยานในคดีอาญาของตน สำหรับประเทศไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเราไม่มีบทบัญญัติมาตราใดที่เปิดช่องให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยที่จะไม่ให้การ หรือเบิกความปรักปรำและเปิดเผยการติดต่อกับข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหา หรือ จำเลยเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ทั้งในทางปฏิบัติก็ไม่เคยปรากฏว่ามีการแจ้งถึงเอกสิทธิ์ดังกล่าวให้พยานทราบก่อนที่จะให้การ หรือเบิกความแต่อย่างใด ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า หากไม่มีกฎหมายใดเปิดช่องให้สามารถกระทำได้แล้ว ก็คงไม่อาจนำเอาเอกสิทธิ์ดังกล่าวนี้มาใช้ได้ ทั้งนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า ประเทศไทยสมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนของพยานหลักฐาน โดยนำเอาเอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยดังกล่าวแล้วมาใช้